

Program **Ciemne Niebo** Polska

Stowarzyszenia POLARIS - OPP

skr. poczt. nr 1, 34-340 Jeleśnia.

Syg. 004-06/K/2016

Sopotnia Wielka dn. 06.04.2016r.

**Sz. P.
Ich Magnificencje Uczelni Wyższych
Prezesi Organizacji Pozarządowych
Dyrektorzy i Kierownicy Instytutów,
Obserwatoriów Astronomicznych,
Planetariów, Centrów Nauk
Moderatorzy Forów Astronomicznych
Astronomowie i Pasjonaci Astronomii**

Szanowni Państwo!

W związku z przygotowywaną nowelizacją rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z dnia 12 kwietnia 2002 r. (Dz.U. Nr 75, poz. 690), tj. z dnia 17 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1422), zwracamy się z uprzejmą prośbą o pisemne poparcie poprawki § 293 ust. 6. Poprawka ta została przygotowana przez zespół zadaniowy składający się z pracowników Programu Ciemne Niebo Stowarzyszenia POLARIS - OPP oraz Instytutu Astronomicznego Uniwersytetu Wrocławskiego, jako uzupełnienie nowelizacji § 293 ust. 6, opracowanej przez Stowarzyszenie Nowoczesne Budynki i zaopiniowanej pozytywnie przez Polski Komitet Oświetleniowy CIE Polska.

Jest to pierwsza tego typu próba odpowiedzi na globalny problem, z którym boryka się już praktycznie cała Europa, a w ostatnich latach z racji szybkiego rozwoju infrastruktury oświetleniowej, także nasz kraj. Ten problem to „zanieczyszczenie sztucznym światłem” (light pollution). Zjawisko to zagraża m.in. funkcjonowaniu obserwatoriów astronomicznych i stanowi poważne utrudnienie dla astronomii obserwacyjnej. Nie sposób wyobrazić sobie dziś życia bez sztucznego oświetlenia, jednak duża część ulicznych opraw, billboardy, iluminacje budynków, ekrany LED itp., wypromieniowują olbrzymie ilości często niepotrzebnego światła. Skutkiem tego zjawiska jest postępująca w szybkim tempie utrata możliwości prowadzenia obserwacji astronomicznych już nie tylko w miastach, ale i na terenach wiejskich czy nawet poza obszarami zamieszkanymi. Problem może się znacznie pogłębić w najbliższej przyszłości w związku z coraz powszechniejszym stosowaniem w oświetleniu zewnętrznym technologii LED. Technologia ta oznacza niskie koszty eksploatacji oświetlenia, a co za tym idzie, możliwość intensywnego jej używania. W tej sytuacji i ze względu na widmo emisji źródeł LED, bez odpowiednich regulacji prawnych, technologia LED może przyczynić się do dalszego gwałtownego pogorszenia sytuacji astronomii w Polsce. Warto jednocześnie pamiętać, że zanieczyszczenie światłem to nie tylko problem astronomii, ale również zagrożenie dla środowiska naturalnego i zdrowia człowieka.

Problemy opisane powyżej sprawiają, że od paru lat coraz szerzej mówi się o potrzebie wprowadzenia jakichkolwiek regulacji w polskim systemie prawnym, odnoszących się do redukcji tzw.

światła uciążliwego. Niestety dotychczasowe brzmienie § 293 ust. 6 rozporządzenia, o którym mowa powyżej, było całkowicie niewystarczające, na co zwrócił uwagę Polski Komitet Oświetleniowy CIE Polska formułując pierwszą poprawkę zgłoszoną do Ministerstwa. Niestety, z powodu zbyt późno nawiązanej współpracy z CIE Polska, nie udało się uwzględnić w niej ochrony przed światłem uciążliwym obiektów takich jak, mieszczące się w IX kategorii budowlanej, obserwatoria.

Rozszerzeniem zaproponowanej poprawki do jej obecnej postaci zajęł się w trybie pilnym zespół zadaniowy składający się z pracowników Stowarzyszenia POLARIS – OPP oraz Instytutu Astronomicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Obie instytucje mają ponad 10-letnie doświadczenie w prowadzeniu działań związanych z zanieczyszczeniem światłem. Stowarzyszenie POLARIS – OPP zrealizowało lub pomogło zrealizować inicjatywy mające na celu czynną redukcję zanieczyszczenia sztucznym światłem w kilku regionach Polski, w tym utworzyło pierwszy w Polsce zamieszkały obszar ochrony ciemnego nieba CN-001 Sopotnia Wielka na Żywiecczyźnie. Instytut Astronomiczny UWr prowadzi wiele działań edukacyjnych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zanieczyszczenia światłem, np. projekt Wygasz zrealizowany w ramach przedsięwzięcia Ścieżki Kopernika. Instytut Astronomiczny UWr był również inicjatorem założenia pierwszego w Europie parku ciemnego nieba – polsko-czeskiego Izerskiego Parku Ciemnego Nieba.

Zespół zadaniowy wziął pod uwagę zalecenia międzynarodowe dotyczące redukcji zanieczyszczenia światłem. W zaleceniach tych pojawiają się tzw. strefy środowiskowe w oświetleniu. Strefy te określa norma EN12193 oraz publikacja CIE „Guide on the Limitation of the Effects of Obtrusive Light from Outdoor Lighting Installation”. Definiując strefy środowiskowe Międzynarodowa Komisja Oświetleniowa CIE bazowała m.in. na wcześniejszej współpracy z Międzynarodową Unią Astronomiczną IAU. Klasyfikuje się je począwszy od obszarów z natury ciemnych, takich jak parki narodowe (E1) do jasnych centrów miast (E4). Im mniejsza liczba, tym bardziej ograniczona liczba instalacji oświetleniowych i niższy zalecany poziom oświetlenia. Istnieją również wymogi normy europejskiej EN13201 dla opraw oświetleniowych, które mają zapewnić znaczne ograniczenie lub całkowite zatrzymanie światła emitowanego z oprawy do górnej półsfery (Upward Flux Ratio, ULR=0%). To właśnie tylko takie urządzenia oświetleniowe powinny być montowane wokół obserwatoriów w Polsce, w określonych w proponowanej poprawce strefach ochronnych. Parametry stref ochronnych wokół obserwatoriów podane w proponowanej poprawce wybrano na podstawie zaleceń opublikowanych w „Light Pollution Handbook” (K. Narisada i D. Schreuder, 2004), bazujących na wspólnych ustaleniach IAU i CIE.

Przeprowadzono również niezbędne konsultacje prawnicze, których koszt pokryto z Ogólnopolskiej Akcji „1% na astronomię”, wspierającej również inicjatywy na rzecz ochrony ciemnego nieba w naszym kraju. Poprawka została przedłożona do wstępnej analizy działu prawniczego w Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa w dniu 5 kwietnia 2016 r., z uwagi na terminarz przygotowywania projektów legislacyjnych w departamencie.

Jednak powodzenie tego zapisu zależy od uzyskania szerokiego poparcia społecznego ze strony instytucji i innych podmiotów zainteresowanych tematem, stąd też niniejszy apel do Państwa. Jak przekazali nam pracownicy departamentu, najdalej do 21 kwietnia br. powinniśmy złożyć petycję popierającą wprowadzenie poprawki, w postaci wspólnego dokumentu zawierającego rekomendacje wszystkich zainteresowanych podmiotów. Niestety, z uwagi na ograniczony czas, nie jesteśmy w stanie przesyłać jednego egzemplarza petycji metodą „podaj dalej” w celu podpisania i opieczątowania go przez osoby reprezentujące daną instytucję. W związku z powyższym zwracamy się z uprzejmą prośbą o opracowanie własnego pisma lub skorzystanie z załączonego wzoru i po uzupełnieniu oraz uwierzytelnieniu dokumentu, przesłanie go w oryginale na adres siedziby jednego z inicjatorów poprawki: **Stowarzyszenie POLARIS-OPP, Sopotnia Wielka 174, 34-340 Jeleśnia, skr. poczt. nr 1**, z dopiskiem: „**Ciemne Niebo**”. Dokument taki musi trafić do nas najdalej **20 kwietnia br.** po czym zostanie przekazany ze wszystkimi zebranymi rekomendacjami i pismem przewodnim do odpowiedniej osoby w Ministerstwie. Najlepiej, jeśli poparcie wyrażą instytucje i podmioty, a więc osoby prawne (posiadające osobowość prawną). Jednak apel kierujemy także do forów astronomicznych czy osób indywidualnych, licząc na to że, jako strony zainteresowane

przeciwdziałaniem zanieczyszczeniu światłem, mogą one pomóc nam dotrzeć przez te parę dni do innych podmiotów prawnych zainteresowanych ochroną ciemnego nieba w Polsce. Mamy nadzieję na jak najszybszy odzew ze strony astronomii zawodowej i miłośniczej.

Na koniec należy zaznaczyć, że poprawka nie rozwiązuje niestety problemu zanieczyszczenia sztucznym światłem w pełnym zakresie, gdyż odwołuje się tylko do rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, a więc opiera się o Prawo Budowlane. Tymczasem problem zanieczyszczenia światłem dotyczy również ekologii, zdrowia, kultury i estetyki czy ekonomii. Wymagane byłoby więc opracowanie pełnej, zupełnie nowej ustawy na wzór np. regulacji wprowadzonych w Słowenii. Niestety jest to proces bardzo żmudny i niedający gwarancji powodzenia, w przeciwieństwie do wprowadzenia poprawek w już istniejących przepisach. Oczywiście i ta poprawka może zostać odrzucona przez Ministerstwo. Jednak z uwagi na nadarzącą się okazję i wniosek zgłoszony już wcześniej przez SNB wraz z CIE Polska, szanse są nieco większe niż tworzenie prawa od początku. Istnieje potrzeba zmiany dotychczasowego brzmienia § 293 ust. 6 w przedmiotowym rozporządzeniu, gdyż obecnie obowiązujący zapis jest zbyt ogólny i mało skuteczny. Warto przy tej okazji podjąć próbę ochrony przed światłem uciążliwym samych obserwatoriów jako obiektów budowlanych, aby chociaż małymi krokami poprawić sytuację astronomii obserwacyjnej w Polsce. W dalszej perspektywie można myśleć o kompleksowym prawnym rozwiązaniu problemu zanieczyszczenia światłem na wzór np. Słowenii.

Korzystając z okazji serdecznie zapraszamy osoby indywidualne jak i przedstawicieli instytucji i podmiotów prawnych, do uczestnictwa w cyklicznie odbywającej się od 2013 roku Ogólnopolskiej Konferencji nt. Zanieczyszczenia Światłem. Najbliższa konferencja OKZŚ odbędzie się w październiku 2016 r. Bieżące informacje na temat OKZŚ dostępne są na stronach www.ciemnieniebo.pl. Konferencja ta to doskonała okazja do wspólnej dyskusji m.in. na temat działań, które możemy podjąć dla ochrony nocnego nieba.

Więcej informacji i materiałów o problematyce ochrony ciemnego nieba publikujemy na stronach www.ciemnieniebo.pl oraz www.izera-darksky.eu.

Liczymy na poparcie inicjatywy dla dobra wspólnego i zachęcamy do udziału Państwa instytucji w kolejnych etapach konsultacji społecznych w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku w imieniu inicjatorów:

Instytut Astronomiczny
Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Sylwester Kołomański
kolomanski@astro.uni.wroc.pl

--

Instytut Astronomiczny
Wydział Fizyki i Astronomii
Uniwersytet Wrocławski
ul. Kopernika 11, 51-622 Wrocław.
tel. 71-372-93-73/74, fax. 71 372-93-78
www.astro.uni.wroc.pl
sekretariat@astro.uni.wroc.pl

Prezes Zarządu
Stowarzyszenia POLARIS - OPP

mgr Piotr Nawalkowski
ciemnieniebo@op.pl

Program Ciemne Niebo - Polska
Stowarzyszenie POLARIS - OPP
Sopotnia Wielka 174, 34-340 Jeleśnia
tel./fax. 33 863-46-93 ; 32 749-28-19.
KRS: 0000076686 (OPP); REGON: 072748515.
www.polaris.org.pl ; biuro@polaris.org.pl